

ทัศนคติของชาวไทยที่มีต่อบทบาทของตุรกีผ่านเกณฑ์ Soft Power 30¹

ยาสมิน ชัตตาร์², อันวาร์ กอมะ³, และมัวระ พลายพล⁴

วันที่รับบทความ: 15 กรกฎาคม 2564

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 11 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 24 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาทัศนคติเบื้องต้นและผลของอำนาจอ่อนของตุรกีต่อประเทศไทยผ่านมุมมองของคนไทย เป็นการจัดทำข้อมูลเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-ตุรกี และเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานผ่านเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ต่อประเทศตุรกี จำนวน 14 คน และการสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ของคนไทย จำนวน 273 คน โดยใช้ตัวชี้วัดอำนาจอ่อน 6 ด้านของ The Soft Power 30 เป็นเกณฑ์การประมวลผล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า อำนาจอ่อนของตุรกีมีอิทธิพลในมิติเชิงวัฒนธรรมและมิติด้านประวัติศาสตร์มากที่สุด ส่วนมิติด้านการมีส่วนร่วมกับสังคมโลก การศึกษา เศรษฐกิจและเทคโนโลยีมีแนวโน้มรองลงมาตามลำดับ ส่วนมิติการเมืองการปกครองนั้น มีผลต่อสังคมไทยน้อยที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มความเชื่อที่ต่างกันมีทัศนคติต่อตุรกีแตกต่างกันอีกด้วย กลุ่มมุสลิมไทยมีทัศนคติเชิงบวกกับตุรกีมากกว่ากลุ่มศาสนาอื่น เนื่องจากภาพลักษณ์ที่ดีของตุรกีในการกำหนดทิศทางการเมืองระหว่างประเทศบนเวทีโลก สำหรับอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาความสัมพันธ์ไทยและตุรกีคือ ข้อมูลเกี่ยวกับทั้งสองประเทศยังมีอยู่น้อยมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น

คำสำคัญ อำนาจอ่อน, ตุรกี, ไทย, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยหัวข้อผลจาก “อำนาจอ่อน” ของนโยบายต่างประเทศตุรกีที่มีต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศไทยและสาธารณรัฐตุรกี ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² อาจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: yasmin.s@psu.ac.th

³ อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ และรักษาการหัวหน้าศูนย์ศึกษาตุรกี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: anwar.k@psu.ac.th

⁴ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สถาบันบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย Ankara Hacı Bayram Veli กรุงอังการา ประเทศตุรกี 06570 อีเมล: marwahpp@gmail.com

Perceptions of Thais Toward Turkish Foreign Policies Through the Soft Power 30

Yasmin Sattar⁵, Anwar Koma⁶, and Marwah Plaipon⁷

Received: July 15, 2021

Revised: November 11, 2021

Accepted: December 24, 2021

Abstract

This paper investigates the impacts of Turkish soft power towards Thailand from the perspective of Thai citizens. This study also examines the attitudes of Thais toward Turkey and builds data in order to promote Thailand-Turkey relations. It uses the qualitative mixed method that relied on academic papers, interview, and survey. In-depth interviews with 14 key informants were undertaken, online public opinion surveys of 273 respondents also sought. The study finds that, after acquiring the data and evaluating it using the 6 indicators framework of the Soft Power 30, Turkey's soft power has the most effective and identifiable impact on Thai citizens on cultural and historical dimensions. Global society engagement, education, economics, and technological factors all show a lower impact respectively. In terms of the political and government dimensions, it appears that they have less impact on Thai society. It was also discovered that different religious groups had distinct sentiments regarding Turkey. Muslim in Thailand have more favorable sentiments of Turkey than any other religious group. This might be owing to the image that Turkey has cultivated in the international arena. The major impediment to the growth of Thailand-Turkey ties is a lack of mutual information. As a result, this research proposes that there should be an exchange

⁵ Lecturer, Ph.D., Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani 94000
E-mail: yasmin.s@psu.ac.th

⁶ Lecturer and Acting Head of Turkish Studies Center at the Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani 94000 E-mail: anwar.k@psu.ac.th

⁷ Graduate student, Department of International Relations, Institute of Graduate Programs, Ankara Hacı Bayram Veli University, Ankara, Turkey 06570 Email: marwahpp@gmail.com

of information and promoting mutual understanding between governments, private agencies, and educational institutions.

Keywords Soft Power, Turkey, Thailand, International Relations

1. บทนำ

ประเทศไทยและประเทศตุรกีนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมาอย่างยาวนานจากบันทึกของออตโตมันระบุว่าชาวเติร์กได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 16 จากการติดต่อค้าขายและการเข้าร่วมพิธีฮัจญ์ของมุสลิมในภูมิภาค ในขณะที่ออตโตมันเป็นผู้นำของโลกมุสลิมทำให้ออตโตมันมีอิทธิพลในคาบสมุทรมลายู ซึ่งสยามที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติด้วยเช่นกันนั้นจึงมีความสัมพันธ์กับออตโตมันเป็นต้นมา โดยในสมัยอยุธยาชาวเติร์กที่มีความสามารถในการค้าขายและติดต่อกับชนชาติต่างๆ ได้เข้ารับราชการในกรมพระคลังสินค้า รวมถึงเป็นทหารรับจ้าง อีกทั้งยังมีชุมชนชาวเติร์กและชนชาติอาหรับอื่นๆ ในกรุงศรีอยุธยาด้วย (Kadi & Peacock, 2017)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เชื้อพระวงศ์ของสยามเสด็จเยือนอาณาจักรออตโตมันหลายครั้ง โดยในปี ค.ศ. 1891 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้เสด็จเยือนอิสตันบูลอย่างไม่เป็นทางการขณะเสด็จประพาสรัสเซียแทนพระองค์ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) โดยได้รับการต้อนรับจากสุลต่านอับดุล ฮามิต ที่ 2 และได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชื่อ The Grand Cross of the Medjidie ถือเป็นการเยือนระดับสูงครั้งแรกระหว่างสองประเทศในศตวรรษที่ 19 (ไกรฤกษ์ นานา, 2552)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1897 ขณะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรป ได้มีการพบปะคณะทูตานุทูตและฝากความเคารพถึงสุลต่านผ่านทูตออตโตมันประจำกรุงมาดริด ในปี ค.ศ. 1899 สมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ได้เสด็จเยือนอิสตันบูลและได้นำเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ พร้อมกับพระราชสาสน์มาถวายแก่สุลต่านอับดุล ฮามิต ที่ 2 การมาเยือนระดับเจ้านายของไทยในสมัยออตโตมันครั้งสุดท้ายคือการมาเยี่ยมชมสถาบันทางการทหารของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช ในปี ค.ศ. 1909 (ไกรฤกษ์ นานา, 2552) เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าไทยและตุรกีมีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลานานแล้วหากแต่เป็นเพียงพิธีการไม่ได้มีความร่วมมือที่ชัดเจนเกิดขึ้นเท่าระดับปัจเจกชนที่ปรากฏหลักฐานจากการอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามในนานาประเทศของออตโตมันซึ่งรวมถึงไทยด้วย ปรากฏดังตราประจำอาณาจักรออตโตมันและอิทธิพลของสถาปัตยกรรมออตโตมันที่ประดับอยู่ในมัสยิดหลายแห่ง เช่น มัสยิดต้นสน เป็นต้น (วสมน สาณะเสน, 2563)

ในปี ค.ศ. 1923 ภายหลังตุรกีได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐและขยายพื้นที่ความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ก็ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยในปี ค.ศ. 1958 หากนับเรื่องราวในอดีตจะพบว่า แม้ความสัมพันธ์จะมีมาอย่างยาวนานแล้วนั้นแต่ก็ไม่ได้

เป็นความสัมพันธ์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนประกอบกับไทยและพื้นที่ในเอเชียอาคเนย์ไม่ใช่พื้นที่หลักที่ตุรกีเน้นดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วย หากแต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เริ่มเห็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและมากขึ้น เนื่องจากศักยภาพของภูมิภาคแห่งนี้เป็นอีกทางเลือกสำคัญหากตุรกีต้องการแสวงหาพันธมิตรอื่นนอกเหนือจากประเทศยุโรปและประเทศเพื่อนบ้าน ขณะเดียวกันประเทศตุรกีเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและตุรกีเริ่มปรากฏเห็นชัดมากขึ้น โดยมีการเยือนระดับรัฐบาลเพื่อการสานสัมพันธ์อันดีและการเจรจาเพื่อสร้างความร่วมมือโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ การเยือนครั้งสำคัญในระยะหลังได้แก่ เมื่อปี ค.ศ. 2015 นาย Mevlüt Çavuşoğlu รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของตุรกีได้มาเยือนตามคำเชิญของฝ่ายไทยภายใต้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการหารือทวิภาคีในด้านต่างๆ และตั้งเป้าหมายระดับเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ทั้งยังมีการบรรยายในหัวข้อ Turkish Foreign Policy: Getting Closer to Asia and the Pacific ที่แสดงให้เห็นถึงนโยบายการต่างประเทศของตุรกีที่ให้ความสำคัญกับประเทศในเอเชียและแปซิฟิกมากขึ้น

ในปี ค.ศ. 2017 นางอภิรตี ตันตราภรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้เยือนตุรกีเพื่อเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างกันเป็นครั้งแรก ซึ่งนำมาสู่การเจรจาการค้าเสรีจนถึงปัจจุบัน อีกหนึ่งวาระสำคัญคือ ปี ค.ศ. 2018 ในวาระครบรอบ 60 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ตุรกี ตัวแทนระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศได้เดินทางเยือนระหว่างกัน โดยได้มีการจัดแสดงและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างไทยและตุรกีเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระดับประชาชนของทั้งสองประเทศ (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) ในปี ค.ศ. 2019 ได้มีการสานต่อความสัมพันธ์ที่เห็นชัดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเยือนไทยของคณะนักธุรกิจและสื่อมวลชนตุรกี และได้รับทราบนโยบายด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของไทย ตลอดจนยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) และโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ของไทย ต่อมายังได้มีการลงนามความร่วมมือในกลุ่มสินค้ายางพาราและผลิตภัณฑ์ สินค้าอาหาร ระหว่างภาคเอกชนไทยและตุรกี ณ นครอิสตันบูล กับรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

อนึ่ง การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างกันซึ่งได้ตั้งเป้าหมายว่าจะแล้วเสร็จในกลางปี ค.ศ. 2020 แต่จากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้การลงนามจำเป็นต้องขยายออกไป โดยปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างไทย-ตุรกี ในเดือนมกราคมถึงตุลาคม ค.ศ. 2020 รวม 33,774.58 ล้านบาท มูลค่าการส่งออก 24,449.40 ล้านบาท มูลค่าการนำเข้า 9,325.18 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าการค้าของเดือนมกราคมถึงตุลาคม พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 38,007.49 ล้านบาท (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2563)

สำหรับความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ อาทิ ด้านการศึกษา ตุรกีได้มอบทุนการศึกษาให้กับชาวไทยศึกษาต่อทั้งระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษานับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 โดยมีทุนจากทั้งองค์กรศาสนาและทุนรัฐบาล จำนวนนักเรียน นักศึกษาไทยในตุรกีปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 300 คน สำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ในตุรกีมีประมาณ 800 คน และมีคนตุรกีที่ลงทะเบียนอยู่กับกงสุลตุรกีในประเทศไทยอยู่ประมาณ 2,000 คน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554, 2562; Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, n.d.) ในแง่ nàyแล้วจะเห็นว่าไทยและตุรกียังมีโอกาสในการร่วมมือกันอีกหลากหลายทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ในแง่ขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเทศตุรกีที่เป็นเอกสารและหนังสือภาษาไทยเท่าที่ค้นพบได้ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รองลงมาเป็นประวัติศาสตร์สำหรับนวนิยายมีเพียงแค่ 6 เล่ม โดยแปลจากผลงานของ Orhan Pamuk 4 เล่ม Serdar Özkan และ Ayşe Kulin ทานละ 1 เล่ม มีผลงานกวีของ Nazım Hikmet 1 เล่ม และนิทานตุรกีอีก 6 เล่ม งานแปลข้างต้นชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมของตุรกีที่มีต่อคนไทย นอกจากนั้น มีบทความส่วนหนึ่งกล่าวถึงประเด็นการพัฒนาทางการเมือง การเกณฑ์ทหาร และมีแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนโดยสถานเอกอัครราชทูตฯ จำนวนหนึ่ง ได้แก่ คู่มือนักเรียนไทยในตุรกี คู่มือสำหรับคนไทยในประเทศตุรกี อย่างไรก็ดี ข้อมูลเกี่ยวกับตุรกีก็มีเพียงไม่กี่ด้านและมีรายละเอียดไม่มาก บางครั้งเป็นเพียงกรณีศึกษาประเทศตุรกีในประเด็นต่างๆ ไม่ได้นำเสนอถึงตุรกีทั้งหมด อีกทั้งข้อมูลขององค์ความรู้เหล่านั้นขาดความทันสมัย เว้นแต่ที่เป็นประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะมีเนื้อหาที่ค่อนข้างทันสมัย

สำหรับงานที่เกี่ยวข้องกับอำนาจอ่อนของตุรกีนั้นมีอยู่บ้าง โดยพบว่างานเขียนของ ยาสมิน ชัตตาร์ (2558) มองว่าในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตุรกีได้เข้าไปมีบทบาทให้ความช่วยเหลือ แม้ว่าจะยังคงมีอยู่ในระดับที่ไม่มากและยังไม่เป็นทางการ หากเปรียบเทียบกับอีกหลายพื้นที่ แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือจากต่างประเทศที่เห็นเป็นรูปร่างชัดเจนและเข้าถึงประชาชน ทั้งในด้านการสนับสนุนด้านการศึกษา การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของตุรกีในพื้นที่ขัดแย้งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Sattar, 2018) ที่มองว่าบทบาทของตุรกีในประเทศไทยนั้นยังจำกัดหากเทียบกับการให้ความช่วยเหลือในสามจังหวัดชายแดนใต้

ในการหาคำตอบของงานชิ้นนี้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอำนาจอ่อนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมิให้เห็นชัดเจนขึ้นในการเมืองระหว่างประเทศ นับตั้งแต่เริ่มมีการใช้โฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตนมากขึ้น และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่างๆ เริ่มเห็นว่าการใช้เพียงอำนาจแข็งผ่านการใช้อาวุธและสงครามไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของการเมืองระหว่างประเทศแบบเดิมได้ โลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการใช้สถาบันระหว่างประเทศภายใต้

สหประชาชาติและมีกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศผ่านข้อตกลงและกฎหมายระหว่างประเทศในมิติต่างๆ มากขึ้น แนวคิดอำนาจอ่อนนี้อยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่าอำนาจของรัฐหนึ่งๆ ไม่ได้มีเพียงแค่การใช้อาวุธหรือการมีอาวุธครอบครองแล้วจะทำให้ผู้คนในประเทศอื่นมองเห็นถึงศักยภาพของประเทศนั้น แต่ยังมีการใช้อำนาจที่โจเซฟ ไนย์ (Joseph S. Nye) นิยามว่าเป็นอำนาจอ่อน ซึ่งเป็นอำนาจที่รัฐใช้แนวทางที่ไม่ใช้อาวุธ หากแต่เป็นวัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายต่างประเทศ ซึ่งหากสามสิ่งนี้กลายเป็นชุดคุณค่าหรือแนวปฏิบัติที่เป็นสากลก็จะทำให้ประสิทธิผลของอำนาจอ่อนของประเทศนั้นมีมาก (Nye, 2004; Nye, 2016) อำนาจอ่อนสำหรับไนย์แล้วจึงไม่ใช่การใช้อำนาจเงินหรือการบีบบังคับ หากแต่เป็นอำนาจในการทำให้ผู้อื่นทำตามความต้องการโดยใช้การชักจูงให้ยินยอม สามารถดึงดูดและสร้างการมีส่วนร่วมจากอีกฝ่าย (Nye, 1990) แนวคิดอำนาจอ่อนจึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดที่มองเห็นถึงทัศนคติของผู้คนที่อยู่ในประเทศต่างๆ เพื่อดำเนินการทูตสาธารณะผ่านเครื่องมือต่างๆ อาทิเช่น วัฒนธรรม อาหาร เทคโนโลยี การศึกษา ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยในท้ายที่สุดแล้วจะส่งผลเชิงบวกระหว่างผู้คนและช่วยหนุนเสริมความสัมพันธ์ระดับรัฐต่อไป การใช้อำนาจอ่อนในมิติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐยังทำให้เห็นว่าการมุ่งเน้นในเชิงความคิดและทัศนคติ มักจะเป็นการให้คุณค่าของความเชื่อหรือแนวปฏิบัติของรัฐหนึ่งๆ และทำให้รัฐอื่นหันมาสนใจชุดคุณค่านี้ของตน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้วางกรอบความหมายของการมองอำนาจอ่อนเช่นเดียวกับที่ไนย์ได้กล่าวถึงในแง่ของการมองถึงเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อดึงดูดและปรับมุมมองที่มีต่อรัฐที่ใช้เครื่องมือ นั้น ไม่ว่าจะเป็นผ่านอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันต่างๆ หรือนโยบายต่างประเทศ ซึ่งในส่วนของนโยบายต่างประเทศนั้นอาจมีการดำเนินการผ่านการทูตสาธารณะระหว่างผู้คนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากอำนาจอ่อนมักจะเป็นผลที่ไม่ได้ประเมินจากประเทศที่ดำเนินการใช้อำนาจอ่อน หากแต่ประเทศอื่นจะเป็นผู้ตัดสินในการรับคุณค่าที่ประเทศนั้นได้ใช้ดำเนินการ งานของไนย์ เรื่อง *The Future of Power* (2011) ได้ชี้ชวนให้คิดว่า ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของอำนาจอ่อนจะขึ้นอยู่กับประเด็นและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้อำนาจอ่อนด้วยเช่นกัน และการวิเคราะห์ประสิทธิผลของอำนาจอ่อนควรดูที่การเปลี่ยนแปลงที่มีในกลุ่มคนที่มีอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบายและในระดับประชาชนทั่วไป อำนาจเช่นอำนาจอ่อนนี้ อาจกล่าวได้ว่าการวัดผลในการใช้อำนาจอ่อนเป็นไปได้ไม่่ง่ายนัก แต่ด้วยพัฒนาการทางการเมืองโลกที่มีหลายประเทศหันมาใช้วิธีการที่เป็นการใช้อำนาจอ่อนมากขึ้น การทำความเข้าใจเรื่องอำนาจจึงจำเป็นต้องมองผลในเชิงอำนาจอ่อนด้วยเช่นกัน จึงทำให้เห็นงานของ Jonathan McClory (2019) จากบริษัท Portland ที่เริ่มพัฒนาเกณฑ์ตัวชี้วัดของดัชนีประสิทธิผลของอำนาจอ่อน หรือ *The Soft Power 30* ประกอบไปด้วย 6 ด้าน คือ มุมมองต่อเรื่องอิทธิพลของแนวคิด

การเมืองการปกครอง การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรม ภาคธุรกิจ การมีส่วนร่วมกับสังคมโลก และการศึกษา โดยเริ่มมีการจัดทำรายงานและจัดลำดับของประเทศต่างๆ ที่มีการใช้อำนาจอ่อนอย่างมีประสิทธิภาพในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้เครื่องมือที่ส่งผลต่ออำนาจอ่อนทั้ง 6 ด้าน เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย และจากรายงานชิ้นนี้พบว่าตุรกีอยู่ในลำดับที่ 29 ของโลกในปี ค.ศ. 2019 (McClory, 2019)

การขยายอิทธิพลของตุรกีในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเน้นหมายรวมถึงการใช้เครื่องมืออำนาจอ่อนที่กระจายออกไปทั่วโลก รวมถึงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ งานศึกษาหลายชิ้นรวมถึงวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของตุรกีต่อพื้นที่ขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของยาสมิน ชัตตาร์ (Sattar, 2018) ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้เครื่องมือผ่านอำนาจอ่อนของตุรกีนั้นประสบความสำเร็จมากในหมู่ประชากรมุสลิม แม้ว่าหลังจากอาหรับสปริงจะเห็นว่าการใช้อำนาจอ่อนของตุรกีเริ่มถูกใช้ควบคู่กับอำนาจแข็งและเห็นชัดมากกว่า นอกจากนั้น ยังมีงานของ Tol & Baskan (2018) ที่ได้ผลสรุปว่าอำนาจอ่อนจากนโยบายต่างประเทศตุรกีจะมีรูปแบบของการขยายอำนาจอ่อนผ่านทุนการศึกษา การท่องเที่ยว รูปแบบการปกครอง การทูตเชิงมนุษยธรรม ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ รวมถึงภาพยนตร์และละคร

ในมิติของอำนาจอ่อน ภาพลักษณ์ของตุรกีในยุคสงครามเย็นมักจะถูกฉายในประเทศชายแดนของทวีปยุโรป แต่เมื่อยุคสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง ตุรกีก็ถูกมองว่าเป็นประเทศที่เชื่อมระหว่างสองทวีปและสองวัฒนธรรม ซึ่งเห็นได้ว่าที่ผ่านมานโยบายต่างประเทศของตุรกีอิงอยู่กับสถานการณ์โลกมากกว่าลักษณะเฉพาะของตนเอง หลังจากปี ค.ศ. 2002 ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศตุรกีได้ทบทวนนโยบายและปรับเปลี่ยนสาระสำคัญที่ต่างไปจากเดิม นโยบายต่างประเทศของตุรกีในยุคพรรค AKP (2002) มีความชัดเจนมากขึ้นในการใช้อำนาจอ่อน เรียกได้ว่าเป็นนโยบายเชิงสร้างสรรค์แบบหลากหลาย นโยบายอำนาจอ่อนของตุรกีก็กำเนิดมาจากการวิเคราะห์ปัจจัย 4 ด้านสำคัญ (Kalin, 2012) นั่นคือ ตุรกีมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์ประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีความผูกพันทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งกับหลายพื้นที่ และมีเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตในทศวรรษที่ 2010 ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศตุรกีจึงมองว่าตุรกีไม่ได้เป็นประเทศชายแดนหรือประเทศจุดเชื่อมต่ออีกต่อไป หากแต่จะต้องเป็นประเทศที่สามารถถือนำบทบาทในภูมิภาคได้ (Davutoğlu, 2008)

การให้ความสำคัญที่ลึกซึ้งทางวัฒนธรรมเป็นที่มาของการใช้อำนาจอ่อนเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของตุรกีตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา เห็นได้ชัดจากนโยบายที่เน้นอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมและนโยบายช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ประการแรก การเน้นไปที่อัตลักษณ์ร่วมของความเป็นมุสลิมนั้นเห็นได้จากการดำเนินนโยบายของพรรค AKP กับประเทศมุสลิมและประเด็นเกี่ยวกับมุสลิมชนกลุ่มน้อย ประการที่สอง นโยบายช่วยเหลือ

ด้านมนุษยธรรมครอบคลุมทั้งประเทศมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม โดยในปี ค.ศ. 2015 ตุรกีเปิดชายแดนเพื่อต้อนรับผู้ลี้ภัยชาวซีเรีย ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนกว่า 3.5 ล้านคน (Koma, 2017)

ฉะนั้น กล่าวได้ว่าแนวนโยบายของตุรกีที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับความลึกซึ้งทางวัฒนธรรมเพื่อเข้าไปมีบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ทั้งนี้ จิระโรจน์ มะหมัดกุล (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จพอสมควร โดยมองว่าบริบทของนโยบายต่างประเทศเชิงรุกในยุคสมัยใหม่นับตั้งแต่พรรค AKP ขึ้นมาบริหารประเทศทำให้ตุรกีมีบทบาทในเวทีโลกและขยายความสัมพันธ์ที่รอบด้านมากขึ้นส่งผลให้ตุรกีก้าวสู่การเป็นมหาอำนาจขนาดกลางในภูมิภาคอย่างเห็นได้ชัด ผลกระทบที่สำคัญต่อภาพลักษณ์ของตุรกีคือการสร้างภาพลักษณ์ใหม่กว่าตุรกีได้กลายเป็นผู้นำโลกมุสลิม ซึ่งแตกต่างจากภาพลักษณ์ของรัฐฆราวาสตุรกีในอดีต การใช้อัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมในการผลักดันอำนาจอ่อนของตุรกีส่งผลให้เกิดการแข่งขันกับประเทศมุสลิมอื่นๆ เพื่อแย่งชิงบทบาทในประชาคมมุสลิม ภาพลักษณ์ใหม่นี้อาจจะชี้ให้เห็นว่าตุรกีได้กลายเป็นผู้นำโลกมุสลิมมากขึ้นก็จริง แต่ประเทศตะวันตกก็มีมุมมองที่ต่างออกไปกล่าวคือชาติตะวันตกมักจะกังวลกับประเทศที่มีการนำเอาศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดชาตินิยม ซึ่งถูกมองว่าเป็นแนวทางที่ก้าวร้าวและน่ากลัว (Ozturk, 2021) จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่าผลกระทบของการใช้อำนาจอ่อนของตุรกียังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าส่งผลไปในแง่ลบหรือบวกมากกว่ากัน ซึ่งอาจจะต้องประเมินจากมุมมองที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประเทศตะวันตกอาจจะรู้สึกหวาดกลัวกับอำนาจอ่อนของตุรกีแต่ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีมุมมองในลักษณะเดียวกันหรือไม่ ฉะนั้น การศึกษาและประเมินอำนาจอ่อนของตุรกีที่มีผลต่อประเทศไทยจึงเป็นโครงการที่จะฉายภาพให้เห็นว่าคนไทยมีมุมมองอย่างไรต่อการใช้อำนาจอ่อนของตุรกีและอำนาจอ่อนดังกล่าวส่งผลอย่างไรในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาถึงผลของการใช้อำนาจอ่อนของตุรกีที่มีต่อประเทศไทยผ่านมุมมองของกลุ่มคนไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจอ่อนของประเทศตุรกีและทัศนคติของประชาชนชาวไทยโดยรวมที่มีต่อประเทศตุรกี

(2) เพื่อใช้องค์ความรู้เบื้องต้นประกอบการทำงานในมิติอื่นๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและตุรกีรวมถึงการทำงานของศูนย์ศึกษาตุรกีซึ่งเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นภายใต้คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เพื่อศึกษาวิจัยและให้ข้อมูลความรู้กับสังคมไทยในเรื่องเกี่ยวข้องกับประเทศตุรกีด้วยเช่นกัน

งานชิ้นนี้มีคำถามวิจัยว่า มุมมองของประชาชนชาวไทยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการใช้อำนาจอ่อนของประเทศตุรกีโดยตรงและทัศนคติต่อประเทศตุรกีของประชาชนชาวไทยโดยรวมเป็นอย่างไร มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มความเชื่อที่ต่างกันหรือไม่ และจะมีแนวทางใดบ้างในการเสริมสร้างพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศตุรกี

3. วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี โดยใช้วิธีการค้นคว้าข้อมูลผ่านวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงาน องค์กรหรือบุคคล โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับตุรกีและความสัมพันธ์ระหว่างไทยและตุรกีในมิติต่างๆ รวมถึงเป็นหน่วยงานในไทยที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับตุรกี เช่น นักเรียน นักศึกษาไทยในตุรกี องค์กรภาคธุรกิจที่ทำงานร่วมกับตุรกี องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความสัมพันธ์และการร่วมงานกับองค์กรในตุรกี ผู้เขียนและแปลหนังสือที่เกี่ยวข้องกับตุรกี รวมถึงกลุ่มคนที่มีความชื่นชมในตุรกีผ่านการดูภาพยนตร์ตุรกี เป็นต้น จำนวนทั้งสิ้น 14 คน โดยมีการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเชิงสำรวจภาพกว้างจากเครื่องมือการสำรวจความเห็นออนไลน์ซึ่งเป็นทัศนคติของประชาชนไทยต่อประเทศตุรกีโดยกระจายแบบสำรวจผ่านมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่างๆ

โดยข้อมูลจากการจัดทำสำรวจจะเป็นการนำข้อมูลตัวเลขมาเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปแบบการบรรยายความหมายของตัวเลขเท่านั้น ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้คือ ประชากรทั่วประเทศที่มีอายุระหว่าง 18-60 ปี ที่อยู่ในวัยที่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ผู้เยาว์และผู้สูงอายุ ตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562) ระบุว่า มีประชากรในกลุ่มช่วงอายุนี้ทั้งสิ้น 41,266,012 คน เมื่อคำนวณตามสูตร Taro Yamane โดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 10 จะได้จำนวนของประชากรที่จะศึกษาในแบบสำรวจครั้งนี้ทั้งสิ้น 273 ชุด โดยมีการเก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือการสำรวจออนไลน์ Google Form โดยได้ทำการกระจายเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้จัดทำแบบสำรวจไปยังมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ ในทุกภูมิภาคเพื่อให้ได้คำตอบครบทั้ง 273 ชุด โดยในการเก็บข้อมูลนี้จะใช้หลักการสุ่มแบบไม่เจาะจงตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) การตอบแบบสอบถามมาจากบุคคลที่ยินยอมให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้ออกแบบจากฐานคิดของผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็นใน 6 ด้าน ตามเกณฑ์ของการสำรวจดัชนีประสิทธิผลของอำนาจอ่อน หรือ The Soft Power 30 ซึ่งประกอบด้วยมุมมองต่อเรื่องอิทธิพลของแนวคิดการเมืองการปกครอง การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรม ภาคธุรกิจ การมีส่วนร่วมกับสังคมโลก และการศึกษาของประเทศตุรกีที่มีต่อ

ประเทศไทย โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย แล้วนำผลมาปรับเครื่องมือก่อนเก็บข้อมูล หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหลังจากที่ได้ถอดคำสัมภาษณ์และจัดกลุ่มของข้อมูล ได้นำไปวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากแบบสำรวจ 273 ชุด ซึ่งจะมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในมิติต่างๆ ในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา โดยคำตอบจากแบบสอบถามจะถูกแปลเป็นคำร้อยละเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและตอบคำถามวิจัยที่วางเอาไว้ ก่อนจะวิเคราะห์ประกอบกับฐานคิดเรื่องอำนาจอ่อนจากดัชนีตัวชี้วัด 6 ด้าน ของ The Soft Power 30

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการรับรองจริยธรรมวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และได้ดำเนินการวิจัยโดยคำนึงถึงผลกระทบที่ผู้ให้สัมภาษณ์อาจได้รับอย่างรอบด้าน

4. ผลการศึกษา

ผลจากการสำรวจผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของผู้ที่เป็นมุสลิมที่อาจจะให้ความสนใจกับตุรกีมากกว่าศาสนิกชนอื่น และส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 18-29 ปี มีอาชีพเป็นนักศึกษา และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางและไม่เคยอาศัยในตุรกี ซึ่งอาจจะทำให้คำตอบส่วนใหญ่นั้นไม่ได้มาจากผู้ที่เคยสัมผัสกับความเป็นตุรกีโดยตรง

สำหรับผู้ให้ข้อมูลว่า ความชื่นชอบประเทศตุรกีในระดับปานกลางและเฉยๆ กับประเทศตุรกีนั้น ร้อยละ 65.5 รวมกันมีสัดส่วนที่มากกว่าชื่นชอบประเทศตุรกีมาก ร้อยละ 33.3 เช่นเดียวกับความรู้จักประเทศตุรกี ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้จักปานกลางและไม่ค่อยรู้จักประเทศตุรกี ร้อยละ 87.5 มากกว่ารู้จักมากกว่าไม่รู้จักประเทศตุรกีเลย ร้อยละ 12.5 สำหรับสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลนึกถึงเมื่อกล่าวถึงตุรกีส่วนใหญ่เป็นเชิงบวกทั้งสิ้นมีเพียงร้อยละ 3.2 ที่นึกถึงภาพเชิงลบ เช่น การเป็นประเทศที่มีการทำสงคราม การละเมิดสิทธิ ชื่นชอบสงครามเพื่อการขยายดินแดน รุกรานประเทศอื่นด้วยแนวคิดล้าหลัง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมองว่า ทศนคติที่มีแรกเริ่มเมื่อรู้จักตุรกีของผู้ให้ข้อมูลมีต่างกันไป หากเป็นในกลุ่มมุสลิมจะพบว่ารู้จักตุรกีผ่านการเรียนประวัติศาสตร์โลกอิสลามเป็นหลัก แล้วจึงมาเริ่มสนใจความเป็นไปของตุรกีโดยเฉพาะหลังจากที่ตุรกีเริ่มมีบทบาทในประเทศมุสลิมมากขึ้น สำหรับบางคนก็รู้จักตุรกีมากขึ้นหลังได้รับทุนการศึกษาไปศึกษาต่อส่วนคนไทยที่ไม่ใช่มุสลิมจะพบว่าไม่มีกลุ่มที่มีชุดประสบการณ์ร่วมที่เคยอยู่ตุรกีที่อาจเคยมี

ภาพเชิงลบต่อตุรกี หรือติดภาพที่ว่าตุรกีคืออาหรับ เมื่อมีประสบการณ์หรือรู้จักตุรกีมากขึ้น จึงค่อยๆ เข้าใจความเป็นไปในตุรกีว่ามีความเฉพาะเป็นของตัวเอง

(1) ด้านการเมืองการปกครอง

ผู้ให้ข้อมูลมองว่าประเทศตุรกีมีรูปแบบการเมืองการปกครองที่เป็นต้นแบบสำหรับ ประเทศมุสลิม, มีรูปแบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย, ประเทศตุรกีมีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่น่าสนใจ ปานกลางถึงมากนั้นมีจำนวนร้อยละ 80 ขึ้นไป ในขณะที่การมองว่า ประเทศตุรกีมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับสูงนั้นมีคนเห็นด้วยปานกลางและเห็นด้วยน้อย ประมาณร้อยละ 50 และมองว่าตุรกีเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากการก่อการร้ายปานกลางถึงมากประมาณร้อยละ 50 แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของตุรกีสำหรับผู้ให้ข้อมูลนั้นยังไม่ชัดไปในทางใดทางหนึ่ง โดยภาพรวมค่อนข้างเป็นเชิงบวกหากแต่มีเชิงลบในประเด็นการก่อการร้าย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ในมิติการเมืองมุมมองของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มองว่าการเมืองของตุรกีในช่วงพรรค AKP ที่มีบทบาทในโลกมากขึ้น และมีแนวโน้มเป็น ลักษณะแนวทางนิยมอิสลามและบทบาทของประธานาธิบดีแอร์โดกอัน ทำให้ทัศนคติที่มีต่อ ประเทศตุรกีเปลี่ยนไปเชิงบวกโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มมุสลิม แต่อาจไม่ได้มีผลมากนักกับทัศนคติ ของคนไทยส่วนใหญ่

(2) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัล

ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 80 เห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมากเกี่ยวกับการพัฒนา เทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว, การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการประชาสัมพันธ์ประเทศ และเทคโนโลยี ที่ผลิตจากประเทศตุรกีมีคุณภาพ

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าเมื่อกล่าวถึงเทคโนโลยีกับประเทศตุรกี ผู้ให้ข้อมูลบางท่านอาจยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้มากนัก ผู้ให้ข้อมูลบางท่านที่มีข้อมูลเชิงลึก จะให้ข้อมูลในแง่มุมการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการทหาร เครื่องยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นหลัก ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักการทูตและนักแปลหนังสือให้ความเห็นว่า “เทคโนโลยีของตุรกีโดดเด่นมาก สำหรับด้านที่เด่นมากที่สุดตอนนี้คือ Defense Industry หรืออุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เช่น โดรน เป็นต้น นอกจากนี้ มีอุตสาหกรรมอะไหล่เครื่องบินที่เรียกได้ว่าเป็นชั้นนำของโลก สำหรับในไทยตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือ ตู้รถไฟไฟฟ้าที่เราใช้ที่ผลิตที่ตุรกี ทั้งนี้ ตุรกีได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ เป็นอย่างมาก” (นักการทูตไทยท่านที่ 1, การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 23 ธันวาคม 2563)

(3) ด้านวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมาก จำนวนกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป มองว่าวัฒนธรรมตุรกีมีความน่าสนใจจนทำให้ยากไปสัมผัสและเรียนรู้ ส่วนวัฒนธรรมอาหารตุรกี, เรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ออตโตมันและสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ถือเป็นจุดเด่น สำหรับประเด็นของภาพยนตร์ ละครและนิยายตุรกีว่ามีความน่าสนใจหรือไม่ รวมถึงเรื่องของฟุตบอลที่เป็นจุดเด่นหรือไม่นั้น ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลางกับทั้งสองประเด็น ข้อสังเกตหนึ่งคือจำนวนคำตอบเห็นด้วยมากและเห็นด้วยน้อยของทั้งสองประเด็นนั้นค่อนข้างใกล้เคียงกัน บ่งบอกถึงความเห็นที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับมิติวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนแง่มุมในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป นับตั้งแต่ลักษณะนิสัย ภาษา อาหาร ภาพยนตร์และละคร หนังสือ สื่อเพลง รวมถึงศาสนาด้วย หากมองในแง่มุมเหล่านี้จะเห็นว่าวัฒนธรรมที่อยู่บนฐานความเป็นชาตินิยมและลักษณะเฉพาะของตุรกี ส่งผลทั้งเชิงบวกให้คนได้รู้จักตุรกีมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มคนที่เข้าใจในมุมมองประวัติศาสตร์หรือมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมตุรกี ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเช่นคนส่วนใหญ่ในไทยไม่สามารถเข้าถึงได้

ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่า “จุดเด่นของตุรกีคือความเป็นมิตรและพื้นฐานของสังคมตุรกีก็คล้ายคลึงกับไทยในเรื่องของครอบครัว การให้ความเคารพผู้ใหญ่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง คนไทยที่มาอยู่ที่ตุรกีจึงไม่ได้รู้สึกแปลกแยกเพราะมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน” (นักการทูตไทยท่านที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ธันวาคม 2563)

สำหรับละครและวรรณกรรมต่างๆ นอกจากซีรีส์เรื่อง Ertugrul ที่ทำให้คนไทยโดยเฉพาะมุสลิมไทยรู้จักประเทศตุรกีแล้วยังมีเรื่อง Payitaht: Abdülhamid ซึ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับออตโตมันช่วงสุลต่านอับดุล ฮามิดที่ 2 ซึ่งก็จะพบว่าในมิตินี้ยังสามารถเพิ่มช่องทางที่ทำให้วัฒนธรรมของตุรกีเป็นที่รู้จักในไทยได้อีก เป็นที่สังเกตได้ว่าการนำเสนอความเป็นตุรกีของประเทศตุรกีนั้นจะมีการนำเสนอผ่านองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบซึ่งในมิติด้านศาสนาคือ กรมศาสนาหรือ Diyanet ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านศาสนาของตุรกี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านตุรกีศึกษาให้ข้อมูลว่า “Diyanet เริ่มดำเนินงานมาเป็นเวลานานเน้นในการเผยแพร่ความเป็นตุรกีบนฐานศาสนา อาจเห็นอิทธิพลได้ไม่มากนักในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่างจากในเอเชียกลางหรือบอลข่าน... Diyanet จะมีการสร้างมัสยิดในหลายๆ ประเทศด้วย กับรูปทรงแบบตุรกี ไม่ว่าจะในยุโรปหรือเอเชีย นอกจากนั้นอิหม่ามที่อยู่ตามมัสยิดเหล่านี้ก็คืออิหม่ามของตุรกีส่งไป ได้รับเงินเดือนจาก Diyanet....” (นักการทูตไทยท่านที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 ธันวาคม 2563)

(4) ด้านธุรกิจ การค้าและการลงทุน

ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อประเด็นศักยภาพในการทำธุรกิจการค้าและการลงทุน, การมีตลาดที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยที่จะสามารถร่วมมือกันได้, ศักยภาพในการผลิตเทคโนโลยี อากาศ และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะเป็นตลาดทางเลือกให้กับไทย, ศักยภาพในด้านธุรกิจ การก่อสร้าง และการมองว่าตุรกีสามารถเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับประเทศในยุโรปได้นั้น ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมากเป็นจำนวนร้อยละ 80 ขึ้นไปในทุกประเด็น และมีความเห็นด้วยน้อยประมาณร้อยละ 10 ในประเด็นต่างๆ ข้างต้น แสดงถึงมุมมองเชิงบวกของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่มองว่าตุรกีมีศักยภาพด้านธุรกิจ การค้าและการลงทุนพอสมควร

สำหรับมุมมองด้านเศรษฐกิจ นับได้ว่าเป็นมุมมองที่เป็นผลที่มาจากปัจจัยด้านอำนาจอ่อนอื่นๆ เสียมากกว่า และหากมองตามทฤษฎีแล้วมิติด้านเศรษฐกิจอาจอยู่ในส่วนอำนาจแข็งแต่อย่างไรก็ตาม ในมิติเศรษฐกิจที่ส่งผลในเชิงอำนาจอ่อนอาจหมายถึงการลงทุนหรือลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อตุรกีได้นั่นเอง และหากมองเศรษฐกิจในภาพรวม นักการทูตไทยท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “ไทยและตุรกีมีมูลค่า 1,500 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ซึ่งถือว่าไม่เยอะหากเทียบกับศักยภาพของทั้งสองประเทศจริงๆ แล้วอาจมองได้ว่าต่างฝ่ายต่างไม่รู้จักกันมากเท่าไร ทั้งๆ ที่ตุรกีโดดเด่นมากในเรื่องอุตสาหกรรมก่อสร้างและโลจิสติกส์ ในขณะที่ต่างกันต่างฝ่ายก็มองอีกฝ่ายเป็น hub ของกันและกันได้ สำหรับตุรกีมองไทยเป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นทางเชื่อมไปยังออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ส่วนไทยก็มองตุรกีเป็นเส้นทางไปยังยุโรป เอเชียกลาง แอฟริกา และตะวันออกกลาง” (ผู้เชี่ยวชาญด้านตุรกีศึกษาท่านที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 ธันวาคม 2563)

ตัวแทนจากสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงอังการา มองในมิตินี้ว่า “ยังมีโอกาสการส่งเสริมการค้าระหว่างไทยและตุรกี นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศอาจร่วมมือกันในสาขาที่เข้มแข็งได้...ถ้ามี FTA จะเป็นตัวผลักดันความร่วมมือทางด้านการค้าได้มาก...เอกชนของตุรกีและเอกชนของไทยจริงๆ แล้วมีความสามารถ มีความเข้มแข็งในตัวของเขาเอง...สาขาที่ภายใต้การค้าการลงทุน ยังมีอีกหลายมิติ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์ สาธารณสุข รวมถึงเรื่องนวัตกรรม และ start-up...” (นักการทูตไทยท่านที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2564)

นอกจากนี้ ประเด็นเศรษฐกิจมิติด้านการท่องเที่ยวยังเป็นมิติสำคัญที่ทำให้ตุรกีมีความน่าสนใจ ซึ่งเอกอัครราชทูตไทยประจำตุรกีได้ให้ความเห็นว่า “ที่ผ่านมาไทยกับตุรกีเรารู้จักกันมากที่สุดในเรื่องของการท่องเที่ยว เขาก็รู้จักเราในเรื่องท่องเที่ยว เราก็รู้จักเขาในเรื่อง

ท่องเที่ยว...ท่องเที่ยวเมื่อปี 2562 มีคนเดินทางจากไทยไปตุรกีประมาณ 62,192 คน และจากตุรกีไปไทย 69,583 คน” (นักรทูตไทยท่านที่ 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2564)

(5) ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคมโลก

ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมากเป็นจำนวนกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป และเห็นด้วยน้อยประมาณร้อยละ 10 ในประเด็นต่อไปนี้ ประเทศตุรกีมีบทบาทสำคัญในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง, การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นจุดเด่นของตุรกี, ตุรกีอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นผู้นำโลกมุสลิม, บทบาทของตุรกีในการเป็นตัวกลางเพื่อจัดการความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ประทับใจ ส่วนประเด็นประเทศตุรกีเป็นหนึ่งในประเทศที่ไม่เคารพหลักการสากลในหลักสิทธิมนุษยชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลางมากที่สุด ความเห็นด้วยน้อย มีร้อยละ 21 และเห็นด้วยมาก ร้อยละ 33 แสดงให้เห็นว่ามุมมองในประเด็นนี้มีทั้งความเห็นเชิงลบและบวกปะปนไป

นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญประเด็นด้านโลกมุสลิมให้ความเห็นว่า “Humanitarian Assistance ของตุรกีที่เข้าไปช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยมุสลิมที่ประสบกับความขัดแย้ง และการช่วยเหลือเกี่ยวกับสาธารณภัยในประเทศต่างๆ ...โดยที่ในภาวะดังกล่าวตุรกีจะไม่นำเอาความขัดแย้งทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวพัน เป็นเรื่องมนุษยธรรมล้วนๆ...ตอนนี้มีกลุ่มหรือความคิดที่สนับสนุนตุรกีมากขึ้นเรื่อยๆ เหตุผลหนึ่งจากการที่ตุรกีให้ความสำคัญเรื่องมนุษยธรรม ซึ่งน้อยที่ประเทศมุสลิมจะมีบทบาทในเรื่องนี้ พอมีตุรกีขึ้นมาก็เป็นความภาคภูมิใจที่ว่าตุรกีเป็นประเทศมีอบนที่มีการไปให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงให้กับชนกลุ่มน้อยมุสลิมในประเทศต่างๆ ทำให้มุสลิมมองว่าตุรกีเป็นความหวังของโลกมุสลิม” (ผู้เชี่ยวชาญประเด็นโลกมุสลิมท่านที่ 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 เมษายน 2564)

การมีส่วนร่วมในสังคมโลกของตุรกี จึงมุ่งเน้นไปที่การมีบทบาทการทูตเชิงมนุษยธรรมที่ตุรกีเริ่มขยายอิทธิพลไปในหลายพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่เคยมีประวัติศาสตร์ร่วมกับอาณาจักรออตโตมันและเป็นพื้นที่ที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือชนกลุ่มน้อย การมีส่วนร่วมในสังคมโลกที่เน้นประเทศมุสลิมเช่นนี้อาจได้รับความสนใจจากสังคมไทยไม่มากนัก แต่สำหรับกลุ่มมุสลิมไทยจะพบว่ามีความคิดเชิงบวกต่อตุรกี

(6) ด้านการศึกษา

สำหรับประเด็นด้านการศึกษาผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมากเป็นจำนวนกว่าร้อยละ 90 ในประเด็นต่อไปนี้ การให้ทุนการศึกษาของตุรกีต่อคนต่างชาติที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของตุรกี, ตุรกีเป็นประเทศที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาด้านต่างๆ และระบบการศึกษาในตุรกีมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขันกับอีกหลายประเทศ จึงสรุปได้ว่าตุรกีมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อผู้ให้ข้อมูลในด้านการศึกษา

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกชี้ให้เห็นว่า ในภาพรวมการศึกษาโดยหลักแล้ว การให้ทุนการศึกษาเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ความเข้าใจต่อประเทศตุรกีกระจายตัวออกไปพร้อมกับการนำเสนอเรื่องการศึกษาในมิติต่างๆ ผ่านองค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศาสนาของตุรกี (Diyaret) ในมิติศาสนา Presidency For Turks Abroad And Related Communities (YTB) ในมิติภาพรวมของการให้ทุนการศึกษา และ The Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) ในมิติวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นต้น

ตารางที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นจากการสำรวจความคิดเห็นทัศนคติประชาชนไทยต่อประเทศตุรกี

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด-----ไม่เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
1. ด้านการเมืองการปกครอง						
1.1	ประเทศตุรกีมีรูปแบบการเมืองการปกครองที่เป็นต้นแบบสำหรับประเทศมุสลิม	31 (11.4%)	89 (32.6%)	117 (42.9%)	26 (9.5%)	10 (3.7%)
1.2	ประเทศตุรกีมีรูปแบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย	38 (13.9%)	80 (29.3%)	110 (40.3%)	33 (12.1%)	12 (4.4%)
1.3	ประเทศตุรกีมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับสูง	16 (5.9%)	45 (16.5%)	104 (38.1%)	65 (23.8%)	43 (15.8%)
1.4	ประเทศตุรกีมีการบริหารจัดการบ้านเมือง (การบริหารจัดการของรัฐบาลและหน่วยงานของภาครัฐที่มีต่อการทำงานของประเทศไทยในมิติต่างๆ ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น) ที่น่าสนใจ	40 (14.7%)	92 (33.7%)	113 (41.4%)	17 (6.2%)	11 (4%)
1.5	ประเทศตุรกีเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากการก่อการร้าย	20 (7.3%)	61 (22.3%)	96 (35.2%)	61 (22.3%)	35 (12.8%)
2. ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารดิจิทัล						
2.1	ประเทศตุรกีมีการพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว	47 (17.2%)	95 (34.8%)	107 (39.2%)	19 (7%)	5 (1.8%)
2.2	ประเทศตุรกีมีการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการประชาสัมพันธ์ประเทศอย่างเห็นได้ชัด	35 (12.8%)	91 (33.3%)	110 (40.3%)	32 (11.7%)	5 (1.8%)
2.3	เทคโนโลยีที่ผลิตจากประเทศตุรกีมีคุณภาพ	29 (10.6%)	84 (30.8%)	123 (45.1%)	27 (9.9%)	10 (3.7%)
3. ด้านวัฒนธรรม						
3.1	วัฒนธรรมตุรกีมีความน่าสนใจจนทำให้อยากไปสัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมตุรกี	132 (48.4%)	80 (29.3%)	43 (15.8%)	10 (3.7%)	8 (2.9%)

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด-----ไม่เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
3.2	ประเทศตุรกีสามารถใช้วัฒนธรรมการทานอาหารตุรกีเป็นจุดเด่นได้	82 (30%)	88 (32.2%)	75 (27.5%)	17 (6.2%)	11 (4%)
3.3	ภาพยนตร์ ละครและนิตยสารตุรกีมีความน่าสนใจ	33 (12.1%)	48 (17.6%)	102 (37.4%)	65 (23.8%)	25 (9.2%)
3.4	ประเทศตุรกีมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ออตโตมันที่เป็นจุดเด่นของประเทศ	133 (48.7%)	68 (24.9%)	50 (18.3%)	18 (6.6%)	4 (1.5%)
3.5	ประเทศตุรกีมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเด่นของประเทศ	153 (56%)	76 (27.8%)	32 (11.7%)	6 (2.2%)	6 (2.2%)
3.6	ประเทศตุรกีเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีจุดเด่นในเรื่องฟุตบอล	19 (7%)	65 (23.8%)	118 (43.2%)	58 (21.2%)	13 (4.8%)
4. ด้านธุรกิจ การค้าและการลงทุน						
4.1	ประเทศตุรกีเป็นหนึ่งในประเทศที่มีศักยภาพในการทำธุรกิจการค้าและการลงทุน	39 (14.3%)	115 (42.1%)	96 (35.2%)	22 (8.1%)	1 (0.4%)
4.2	ประเทศตุรกีมีตลาดที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ทำให้สามารถร่วมมือกันได้บางส่วน	14 (5.1%)	87 (31.9%)	138 (50.5%)	27 (9.9%)	7 (2.6%)
4.3	ประเทศตุรกีมีศักยภาพในการผลิตเทคโนโลยี อากาศ และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะสามารถเป็นตลาดทางเลือกได้	36 (13.2%)	85 (31.1%)	122 (44.7%)	28 (10.3%)	2 (0.7%)
4.4	ประเทศตุรกีมีศักยภาพในด้านธุรกิจการก่อสร้างซึ่งเป็นจุดเด่นของประเทศตุรกี	48 (17.6%)	94 (34.4%)	104 (38.1%)	22 (8.1%)	5 (1.8%)
4.5	ประเทศตุรกีสามารถเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับหลายประเทศในภูมิภาคยุโรป	48 (17.6%)	101 (37%)	99 (36.3%)	20 (7.3%)	5 (1.8%)
5. ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคมโลก						
5.1	ประเทศตุรกีมีบทบาทสำคัญในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง	65 (23.8%)	85 (31.1%)	91 (33.3%)	27 (9.9%)	5 (1.8%)
5.2	ประเทศตุรกีเป็นประเทศที่มีการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่เป็นจุดเด่นของประเทศตุรกี	85 (31.1%)	68 (24.9%)	87 (31.9%)	25 (9.2%)	8 (2.9%)
5.3	ประเทศตุรกีอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นผู้นำโลกมุสลิม	89 (32.6%)	92 (33.7%)	67 (24.5%)	19 (7%)	6 (2.2%)
5.4	บทบาทของตุรกีในการเป็นตัวกลางเพื่อจัดการความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางทำให้ท่านประทับใจ	38 (13.9%)	97 (35.5%)	106 (38.8%)	22 (8.1%)	10 (3.7%)

ข้อ	ประเด็น	เห็นด้วยมากที่สุด-----ไม่เห็นด้วย				
		5	4	3	2	1
5.5	ประเทศตุรกีเป็นหนึ่งในประเทศที่ไม่เคารพหลักการสากลในหลักสิทธิมนุษยชน	21 (7.7%)	50 (18.3%)	112 (41%)	57 (20.9%)	33 (12.1%)
6. ด้านการศึกษา						
6.1	การให้ทุนการศึกษาของประเทศตุรกีต่อคนต่างชาติจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของตุรกี	81 (29.7%)	105 (38.5%)	73 (26.7%)	10 (3.7%)	4 (1.5%)
6.2	ประเทศตุรกีเป็นอีกหนึ่งประเทศที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาด้านต่างๆ	80 (29.3%)	104 (38.1%)	71 (26%)	12 (4.4%)	6 (2.2%)
6.3	ระบบการศึกษาในประเทศตุรกีมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขันกับอีกหลายประเทศ	48 (17.6%)	125 (45.8%)	80 (29.3%)	17 (6.2%)	3 (1.1%)

ที่มา: ผู้วิจัย

5. บทสรุป

ในมิติการเมืองการปกครอง หลังจากการขึ้นมาของพรรค AKP ตุรกีกลายเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก ด้วยการเมืองการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะ เห็นถึงกระบวนการทำให้เป็นอิสลามผ่านกรอบการเมืองในวิถีสันติวิธีแบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งก้าวเข้าไปมีบทบาทในเวทีโลกมากขึ้นด้วยกับนโยบายต่างประเทศเชิงรุก อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์อาหรับสปริง ด้วยกับข้อท้าทายและภัยคุกคามในบริเวณเขตแดนของตุรกีสูงขึ้น รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนภายในของพรรค AKP ทำให้ทิศทางของการขับเคลื่อนของตุรกีจากเดิมที่เน้นแนวทางการใช้อำนาจอ่อน หันมาสู่การใช้อำนาจแข็งและมองการเมืองเรื่องอาหรับมากขึ้น (Kalin, 2012; Ozturk, 2021) ภายใต้อิทธิพลการเมืองเช่นนี้เอง ที่ส่งผลต่อทัศนคติของคนไทยที่มีต่อประเทศตุรกี จากผลการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยพบว่า บางส่วนตุรกีมีรูปแบบการเมืองการปกครองที่เป็นต้นแบบสำหรับประเทศมุสลิม เป็นประชาธิปไตย ตลอดจนประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและการบริหารจัดการบ้านเมืองในระดับปานกลาง และบางส่วนมองว่าตุรกีเป็นประเทศที่เสี่ยงในเรื่องความปลอดภัย ในขณะที่การสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าการเมืองของตุรกีเริ่มเป็นที่รู้จักในช่วงพรรค AKP ซึ่งมีบทบาทในเวทีโลกมากขึ้น และมีแนวโน้มเป็นแนวทางนิยมอิสลาม ตลอดจนบทบาทของประธานาธิบดีแอร์โดกาน ทำให้ทัศนคติที่มีต่อตุรกีเปลี่ยนไปเชิงบวกโดยเฉพาะมุสลิม แต่อาจไม่ได้มีผลมากนักกับทัศนคติที่มีต่อตุรกีของคนไทยในภาพรวม

จากข้อมูลของ The Soft Power 30 เองก็ระบุว่าการเมืองการปกครองของตุรกีว่าเป็นมิติที่ส่งผลต่อการขยายอำนาจอ่อนของตุรกีมากที่สุด นับตั้งแต่การเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อประเทศ

ซีเรียและการใช้การเมืองเรื่องอาวุธเข้ามาก็ทำให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อตุรกีมากขึ้น รวมถึงแนวโน้มของการรวมศูนย์อำนาจและมีข้อจำกัดเรื่องสิทธิและเสรีภาพกระทั่งอันดับใน Freedom House Index ของตุรกีอยู่ในอันดับที่ 32 ของโลก ซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศที่ไม่มีเสรีภาพ (Freedom House, 2020) หรือกระทั่ง Human Development Index ของตุรกีก็อยู่ในอันดับที่ 54 ของโลก (United Nations Development Programme, 2020) ซึ่งลำดับของตุรกีก็ดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา แต่หากมองในแง่มุมมองด้านการเมืองการปกครองแล้วกลุ่มประเทศในแถบนอร์ดิกอย่างสวีเดน เนเธอร์แลนด์ หรือนอร์เวย์ ก็ยังคงรั้งอันดับต้นๆ (Portland, 2019)

หากพิจารณาบทบาทของแอร์โดกอันที่เริ่มต้นในการมีบทบาทในโลกมุสลิมมากขึ้น นับตั้งแต่การวิพากษ์วิจารณ์อิสราเอลและแสดงจุดยืนสนับสนุนปาเลสไตน์เมื่อปี ค.ศ. 2004 พร้อมกับการสนับสนุนกลุ่มอิกวานในปาเลสไตน์เป็นจุดสำคัญที่ทำให้บทบาทของตุรกีในตะวันออกกลางและโลกมุสลิมเปลี่ยนไปซึ่งทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกกับกลุ่มมุสลิมด้วย อย่างไรก็ตาม งานของ Ahmet Erdi Öztürk (2021) วิเคราะห์ให้เห็นว่าหลังจากปี ค.ศ. 2017 ท่าทีทางการเมืองทั้งในและต่างประเทศของตุรกีเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด การทหาร อิสลามและอำนาจของอารยธรรมทางประวัติศาสตร์ ได้กลายเป็นสิ่งที่ตุรกีใช้ขับเคลื่อนในมิติการเมือง นับตั้งแต่ปี 2004 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการเน้นการใช้อำนาจอ่อน

สำหรับด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแน่นอนว่าในโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้ประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศต่างให้ความสนใจ ตุรกีเองก็เช่นกันโดยตุรกีได้มีการพัฒนาศักยภาพในด้านอาวูรยุทธโประณ์ ซึ่งได้เปลี่ยนสถานะสู่การเป็นหนึ่งในผู้ผลิตอาวูรเพื่อส่งออกได้ (Çevik, 2019) ผลการศึกษาในการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยพบว่ามุมมองต่อการพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ต่อคุณภาพของเทคโนโลยี ตลอดจนการสื่อสารในพื้นที่โซเชียลมีเดีย ยังพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลบางท่านอาจยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้มากนัก ผู้ให้ข้อมูลบางท่านที่มีข้อมูลเชิงลึกจะให้ข้อมูลในแง่มุมมองการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการทหาร เครื่องยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นหลัก ในแง่มุมมองนี้ตุรกียังไม่สามารถดำเนินการได้ดีเท่ากับสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศสและเกาหลีใต้ที่ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาในเชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติของคนที่ใช้เทคโนโลยีและพื้นที่โซเชียลมีเดีย (Portland, 2019)

สำหรับตุรกีอาจจะยังคงอยู่ในระดับต้นของการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งยังไม่มีพื้นที่สำหรับโซเชียลมีเดียโดยเฉพาะ จึงทำให้คนไทยอาจยังไม่รู้ถึงศักยภาพของตุรกี แม้ว่าในช่วงสิบปีที่ผ่านมาจะพบว่าตุรกีมีการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง (Daim, Basoglu, Dursun, Saritas, & Gerdşri, 2009) รวมถึงศักยภาพด้านเทคโนโลยีทาง

การทหารที่ตุรกีได้พัฒนาจนกลายเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกติดอันดับ 15 ประเทศที่ส่งออกของโลก (Wezeman, Kuimova & Wezeman, 2021)

ด้านวัฒนธรรม การแพร่ขยายของอำนาจอ่อนมักจะมาพร้อมกับการกระจายตัวของวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่งเพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกให้เกิดขึ้นระหว่างกัน วัฒนธรรมเหล่านี้อาจหมายรวมถึงประวัติศาสตร์ การส่งออกวัฒนธรรม ผู้มีชื่อเสียง อาหาร สายการบินประจำชาติ ภาพยนตร์ ละคร หรือรางวัลระดับโลกต่างๆ ก็เป็นไปได้ สำหรับตุรกีแล้ว ประวัติศาสตร์อารยธรรมในแถบอนาโตเลียล้วนแล้วแต่เป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมของตุรกี จนกระทั่งปี ค.ศ. 2018 ตุรกีมีพื้นที่ที่อยู่ในรายการพื้นที่สงวนทางวัฒนธรรมของยูเนสโกทั้งสิ้น 18 แห่ง และสิ่งของอีก 77 ชิ้น นอกจากนี้ ภูมิประเทศที่สวยงามของตุรกียังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของตุรกี ไม่ว่าจะเป็นภาษาหรืออาหาร ต่างก็สร้างเอกลักษณ์ให้กับวัฒนธรรมตุรกีทำให้เป็นที่รู้จักของทั้งโลก ตัวอย่างของวัฒนธรรมอาหารตุรกีเป็นที่รู้จักอย่างมากคือเซฟคอนดังทางโซเซียลมีเดียอย่าง Nurset Gökçe เจ้าของร้าน Nusr-Et ที่ช่วยขยายวัฒนธรรมตุรกีในต่างประเทศ นอกจากนั้นแล้วซีรีส์ ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ของตุรกีหลายเรื่องก็ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ ผู้มีชื่อเสียงและผู้รู้ในประเทศ เช่น นักวิชาการ หรือ ผู้สื่อข่าว ก็เป็นอีกช่องทางในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประเทศตุรกีมากขึ้น รวมไปถึงนักกีฬามีส่วนช่วยให้คนค่อยๆ รู้จักประเทศตุรกีมากขึ้น (Çevik, 2019) ซึ่งผลจากอำนาจอ่อนในมิติวัฒนธรรมตุรกีอยู่ในอันดับที่ 29 ของโลก ซึ่งมีวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในสองมิติที่ตุรกีสามารถขยายอิทธิพลจากอำนาจอ่อนได้ดี แต่ก็ยังไม่เด่นเท่ากับประเทศที่ติดในห้าอันดับแรกในหมวดนี้ นั่นคือสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมนีและสเปน โดยในเอเชียญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เห็นผลในมิตินี้ชัดเจนที่สุด (Portland, 2019)

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ได้ข้อสรุปจากผลการสำรวจความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมตุรกีมีความน่าสนใจจนทำให้อยากไปสัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมตุรกี ตุรกีมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ออตโตมันเป็นจุดเด่นของประเทศ ตุรกีมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเด่นของประเทศ ซึ่งทั้งสามประเด็นนี้ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นในเรื่องอาหาร เป็นจุดเด่นรองลงมาที่อยู่ในระดับมาก และ ภาพยนตร์/ละคร และเรื่องกีฬา โดยเฉพาะฟุตบอลเป็นจุดเด่นในระดับปานกลาง หากเชื่อมโยงข้อมูลเชิงสำรวจกับข้อสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนแง่มุมในประเด็นเชิงวัฒนธรรมที่ต่างกันไป นับตั้งแต่ลักษณะนิสัย ภาษา อาหาร ภาพยนตร์และละคร หนังสือ สื่อ เพลง รวมถึงศาสนาด้วยเช่นกัน หากมองในแง่มุมเหล่านี้ ทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมที่อยู่บนฐานความเป็นชาตินิยมและลักษณะเฉพาะของตุรกี ส่งผลทั้งเชิงบวกให้คนได้รู้จักประเทศตุรกีมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มคนที่เข้าใจในมุมมองประวัติศาสตร์หรือมีประสบการณ์ทาง

วัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผลให้อาจเข้าไม่ถึงกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเช่นคนส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้เท่ากับวัฒนธรรมตะวันตกหรือจากเอเชียตะวันออก

ในด้านธุรกิจ การค้าและการลงทุน นับได้ว่าเป็นประเด็นขับเคลื่อนและเป็นเครื่องชี้วัดระดับของอิทธิพลของอำนาจอ่อนในเชิงตัวเลขได้ โดยหากประเทศใดได้รับอิทธิพลจากอำนาจอ่อนของอีกประเทศก็มีแนวโน้มที่จะทำให้ธุรกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างกันสูงมากขึ้นไปด้วย นอกจากนั้น ตัวเลขการพัฒนาด้านเศรษฐกิจก็มักกลายเป็นตัวเลขในการมองศักยภาพของประเทศหนึ่งๆ ในการแสดงบทบาทในเวทีโลกด้วยเช่นกัน สำหรับธุรกิจนั้นแม้ว่า GDP ของธุรกิจจะอยู่ในอันดับที่ 20 ของโลกในปี ค.ศ. 2021 แต่ก็นับได้ว่าถดถอยลงมามาก ด้วยกับปัญหาทางเศรษฐกิจจากค่าเงินดอลลาร์ที่ตกลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นปัญหาที่ธุรกิจต้องเผชิญอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศคือเรื่องเงินเฟ้อและอัตราการว่างงาน ในช่วงสองปีที่ผ่านมาหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และจำนวนผู้ลี้ภัยที่ยังคงมากขึ้น ทำให้ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้อและอัตราการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงปัญหาในด้านการหดตัวของการลงทุนและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเงิน (World Bank, 2021) จากรายงานด้านอิทธิพลของอำนาจอ่อนในการจัดอันดับประเทศที่มีศักยภาพด้านอำนาจอ่อน แม้ว่าธุรกิจจะติดอันดับในภาพรวม หากแต่ในมิติเศรษฐกิจแล้วธุรกิจก็ยังคงไม่ได้โดดเด่นเท่ากับสิงคโปร์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ เดนมาร์กและสหรัฐอเมริกาที่มีจุดเด่นในแง่ของการเติบโตด้านรูปแบบทางธุรกิจ การใช้นวัตกรรมเข้ามาในการทำธุรกิจ ไปจนถึงกรอบด้านกฎระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุน (Portland, 2019) อย่างไรก็ตาม พบว่า ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาการพัฒนาธุรกิจที่มีนวัตกรรมเป็นฐาน เช่น การพัฒนากลุ่มธุรกิจ Start-Up ก็เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นในประเทศธุรกิจ รวมถึงการพัฒนาในด้านการคมนาคมอัจฉริยะ (Smart Transportation) การเกษตรแบบยั่งยืน เทคโนโลยีและพลังงานสีขาว ก็กลายมาเป็นประเด็นที่เริ่มเห็นมากขึ้นในประเทศธุรกิจ (United Nations Development Programme, 2019)

จากผลความคิดเห็นเชิงสำรวจของงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่าความเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อประเด็นศักยภาพในการทำธุรกิจการค้าและการลงทุน การมีตลาดที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยที่จะสามารถร่วมมือกันได้ ศักยภาพในการผลิตเทคโนโลยี อวกาศ และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะเป็นตลาดทางเลือกให้กับไทย ศักยภาพในด้านธุรกิจการก่อสร้างของประเทศธุรกิจ และการมองว่าประเทศธุรกิจสามารถเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจทัดเทียมกับหลายประเทศในภูมิภาคยุโรปนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมาก แสดงถึงมุมมองเชิงบวกของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่มองว่าธุรกิจมีศักยภาพด้านธุรกิจ การค้าและการลงทุนพอสมควร ขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ในมิติเศรษฐกิจระหว่างไทยและ

ตุรกีนั้นยังมีความสัมพันธ์และผลประโยชน์เชิงตัวเลขไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะผ่านภาคการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ แม้ว่าจะเริ่มเห็นการค้า การลงทุนระหว่างกันมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการเริ่มเจรจา FTA แต่การทำความรู้จักระหว่างนักธุรกิจทั้งสองประเทศเพื่อเปิดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีมากขึ้น

สำหรับประเด็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสังคมโลก ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้อำนาจอ่อนของประเทศนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์และเชิงบวกต่อการสนับสนุนการพัฒนาในระดับระหว่างประเทศ หรือให้ความช่วยเหลือประเทศที่ต้องการ ก็ทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศนั้นเป็นไปในเชิงบวกมากขึ้น จากรายงาน The Global Humanitarian Assistance Report ในปี ค.ศ. 2020 พบว่าตุรกีเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมากที่สุดในโลก แม้ว่างบประมาณส่วนใหญ่จะใช้ไปกับการช่วยเหลือชาวซีเรียไม่ได้กระจายตัวมากนักก็ตาม (Development Initiatives, 2020) งานของ Çevik (2019) ก็มีการวิเคราะห์ให้เห็นว่าองค์ประกอบในด้านการมีส่วนร่วมในโลกผ่านการทูตเชิงมนุษยธรรมของตุรกีนับได้ว่าเป็นจุดเด่นที่สุดของอำนาจอ่อนตุรกี การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการพัฒนาได้กลายเป็นความพยายามหลักในการสื่อสารและการสร้างภาพลักษณ์ของตุรกีในเวทีโลก โดยการดำเนินนโยบายนี้ตุรกีจะมุ่งไปยังประเทศยากจนและเป็นพื้นที่ขัดแย้ง ซึ่งโดยมากแล้วเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ เช่น ในภูมิภาคแอฟริกาและบอลข่าน รวมถึงประเทศในแถบตะวันออกกลางที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม ตุรกีได้มีการตั้งกลไกเชิงสถาบันขึ้นมา 2 หน่วยงานสำคัญในการดำเนินงาน คือ Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) และ Disaster And Emergency Management Presidency (AFAD) นอกจากนั้นแล้วยังมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามาเสริมการทำงานในแง่มนี่ด้วยเช่นกัน จากรายงานด้านตัวชี้วัดอำนาจอ่อนพบว่า ตุรกีมีความโดดเด่นในแง่มนี่มากที่สุด โดยอยู่ในอันดับที่ 9 ซึ่งในห้าอันดับแรก คือฝรั่งเศส เยอรมนี สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ซึ่งประเทศเหล่านี้มีเครือข่ายทางการทูตและเป็นสมาชิกในองค์กรระหว่างประเทศจำนวนมาก

จากข้อมูลเชิงสำรวจพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยปานกลางค่อนข้างมากว่าตุรกีมีบทบาทสำคัญในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นจุดเด่นของประเทศตุรกี ตลอดจนมองว่าประเทศตุรกีอาจเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นผู้นำโลกมุสลิม และบทบาทของตุรกีในการเป็นตัวกลางเพื่อจัดการความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางกระทั่งผู้ให้การสัมภาษณ์ประทับใจ แต่ประเด็นเรื่องหลักสิทธิมนุษยชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกก็พบว่า การมีส่วนร่วมในสังคมโลกของตุรกี นั้นมุ่งเน้นไปที่การมีบทบาทของตุรกีในมิติการทูต

เชิงมนุษยธรรม ที่ตุรกีเริ่มขยายอิทธิพลไปในหลายพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่เคยมีประวัติศาสตร์ร่วมกับอาณาจักรออตโตมันและเป็นพื้นที่ที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือชนกลุ่มน้อย การมีส่วนร่วมในสังคมโลกที่เน้นประเทศมุสลิมเช่นนี้ในแง่หนึ่งอาจทำให้ทัศนคติหรือความสนใจของสังคมไทยอาจไม่มากนักเว้นแต่ในกลุ่มมุสลิมไทยที่พบว่าบทบาทนี้ของตุรกีมีผลเชิงบวกต่อทัศนคติที่มีต่อตุรกี

และในส่วนสุดท้ายคืออำนาจอ่อนผ่านการศึกษา ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญในการขยายอิทธิพลทางความคิดและทัศนคติของผู้คน ที่ผ่านมามีพบว่าประเทศที่ต้องการขยายอิทธิพลของตนเองหรือให้เป็นที่รู้จักกับสังคมโลกมากยิ่งขึ้นก็มักจะเริ่มต้นจากการให้ทุนการศึกษาเพื่อให้มีการเข้ามารู้จักกับในสังคมนั้น นอกจากนั้นการศึกษายังเป็นตัวชี้วัดด้านศักยภาพในองค์ความรู้และการวิจัยด้านต่างๆ หากมีศักยภาพก็จะดึงดูดให้คนที่มีศักยภาพจากประเทศอื่นเข้ามาศึกษา ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการเติบโตทางเศรษฐกิจอีกด้วย สำหรับตุรกีศักยภาพของตุรกีในระดับมัธยมปลายตุรกีมีโรงเรียนในหลายรูปแบบตั้งแต่โรงเรียนของรัฐและเอกชน โรงเรียนที่ใช้การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส ตลอดจนโรงเรียนที่มีการสอนศาสนาอิสลามผสมผสาน และสำหรับในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ตุรกีเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นในช่วงสิบปีที่ผ่านมา หากมองในอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกตามการจัดอันดับของ Times Higher Education Index ในปี ค.ศ. 2021 พบว่า มีมหาวิทยาลัยของประเทศตุรกี จำนวน 11 แห่ง ติดอยู่ใน 1000 อันดับแรก และที่ผ่านมามีตุรกีได้มีการลงทุนในการให้ทุนการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติ โดยมีทุนการศึกษาจาก YTB ทุนวิจัยจาก TUBITAK ทุนจากกรมศาสนาที่มีทั้งระดับมัธยมปลายและมหาวิทยาลัย รวมถึงทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เอง และทุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่มอบให้กับนักศึกษาต่างชาติที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ ตุรกียังจัดทำอบรมระยะสั้นหรือโครงการแลกเปลี่ยนต่างๆ เช่น ERASMUS, Mevlana Exchange Program, and Farabi Exchange Program (Çevik, 2019)

จากข้อมูลของรายงานตัวชี้วัดด้านอำนาจอ่อนพบว่าในมิติด้านการศึกษาซึ่งมาจากการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยเป็นหลัก โดยมองถึงคุณภาพของมหาวิทยาลัยและศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ รวมถึงศักยภาพในการตีพิมพ์บทความวิจัย ในปีที่ผ่านมาพบว่ามีสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี สวีเดนและเดนมาร์ก มีศักยภาพที่สำคัญ (Portland, 2019)

สำหรับผลจากการสำรวจความคิดเห็นพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าการให้ทุนการศึกษาของประเทศตุรกีต่อคนต่างชาติที่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์อันดีของตุรกีซึ่งเป็นประเทศที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในด้านต่างๆ และมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขัน

กับอีกหลายประเทศในระดับปานกลางค่อนข้างสูงไปทางมาก จึงสามารถมองได้ว่าตุรกีมีภาพลักษณ์เชิงบวกในด้านการศึกษาต่อผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเชื่อมโยงกับผลสรุปของการสัมภาษณ์ที่มองว่าการให้ทุนการศึกษาเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจต่อประเทศตุรกี

หากมองภาพรวมทั้ง 6 ด้านแล้ว จึงพบว่ามิติที่อิทธิพลของตุรกีเริ่มกระจายเข้ามาสู่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักได้มากขึ้นเป็นมิติสำคัญที่พบจากผลการวิจัยขึ้นนี้คือ มิติเชิงวัฒนธรรมที่กระจายเข้ามาผ่านการท่องเที่ยว รวมถึงในมิติด้านประวัติศาสตร์ นอกจากนั้น อาจเป็นมิติด้านการมีส่วนร่วมกับสังคมโลก การศึกษา เศรษฐกิจและเทคโนโลยี มีแนวโน้มที่จะมีมากขึ้นรองลงมา และในมิติการเมืองการปกครองดูเหมือนว่าอาจจะเป็นส่วนที่มีผลต่อสังคมไทยได้ในระดับถัดมา นอกจากนั้น ข้อมูลจากทั้งเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์ยังทำให้ตอบคำถามวิจัยที่ถามถึงความต่างระหว่างกลุ่มความเชื่อที่ต่างกันนับพบว่า มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ ผลของงานวิจัยพบว่าทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อประเทศตุรกียังคงอยู่ในกลุ่มมุสลิมในประเทศไทยมากกว่ากลุ่มศาสนาอื่นๆ อาจเป็นเพราะภาพลักษณ์ที่ตุรกีได้กำหนดทิศทางในเวทีโลก ตลอดจนจำนวนศิษย์เก่าในตุรกีที่มีกลุ่มมุสลิมมากกว่า การสร้างความเข้าใจของประเทศตุรกีในสังคมไทยจึงยังกระจุกตัวในกลุ่มมุสลิม อาจขยายไปสู่ความสนใจของคนไทยส่วนใหญ่ได้ในกรณีมีสถานการณ์ที่น่าสนใจให้ติดตาม เช่น กระแสการออกมาต่อต้านความพยายามในการรัฐประหารของคนตุรกีในปี ค.ศ. 2016 หรือเมื่อมีกระแสของความน่าสนใจของละคร Ertugrul หรือละครตุรกีเรื่องอื่นๆ เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลทั้งในเชิงทัศนคติและข้อมูลสัมภาษณ์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยและตุรกีพบว่าความเข้าใจและการรู้จักกันระหว่างผู้คนของทั้งสองประเทศยังมีข้อจำกัดเป็นอย่างมาก การจัดลำดับในการให้ความสำคัญระหว่างกันอาจจะยังคงมีในระดับน้อย แม้ว่าจะดูเหมือนว่ามีทัศนคติเชิงบวกที่เกิดขึ้นในกลุ่มมุสลิมในประเทศไทย แต่ศักยภาพในการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระดับประเทศและระหว่างผู้คนยังมีอีกมาก เนื่องจากตุรกีเป็นหนึ่งในประเทศที่มีลักษณะเป็นประเทศที่มีอำนาจขนาดกลาง มีศักยภาพในเชิงทักษะและองค์ความรู้ แม้ว่าจะประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการพัฒนาในเชิงเทคโนโลยีและนวัตกรรมยังมีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้วตุรกียังเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เป็นตัวแปรสำคัญของการเมืองในภูมิภาคตะวันออกกลางและโลกมุสลิม ดังนั้นแล้วการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจึงน่าจะเกิดผลเชิงบวกระหว่างกันได้

จากการสำรวจความคิดเห็นของคนไทย จำนวน 273 คน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมองว่าตุรกีและไทยมีโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว รองลงมาเป็นด้านการศึกษา, การค้า การลงทุน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ในระดับที่ใกล้เคียงกัน แนวทางที่ช่วยทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนของทั้งสองประเทศได้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและการให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งสองประเทศตอกันนั้นเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นเรื่องของการลงทุนและการค้า, การทำงานร่วมกันของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน, การเปิดตลาดด้านภาพยนตร์ งานเขียน หรืองานศิลปะ, การเปิดโอกาสด้านการศึกษาและการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นแนวทางต่างๆ ที่ลดหลั่นกันมา

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ข้อเสนอแนะที่มีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องการฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทยและตุรกีได้ อย่างกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นในการทำงานมิติเกี่ยวข้องกับตุรกี เช่น ศูนย์ศึกษาตุรกี ควรมีการสร้างความตระหนักรู้ ผลิตรายการความรู้ทางวิชาการ องค์กรความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพของตุรกีที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจลงทุนในด้านเศรษฐกิจ ผู้คนที่ต้องการศึกษาต่อ การทำวิจัยในด้านที่ตุรกีมีศักยภาพ หรือคนที่สนใจทั่วไป เนื่องจากปัจจุบันองค์ความรู้ที่มีระหว่างกันไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบข้อมูลในรายงานงานวิจัย บทความหรือหนังสือยังมีไม่มากนักในไทย แม้ว่าหากเทียบกับในประเทศตุรกีแล้วข้อมูลในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับประเทศตุรกีอาจมีมากกว่าข้อมูลในตุรกีที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย นอกจากนั้น การเชื่อมโยงข้อมูลในประวัติศาสตร์ หรือ ในประเด็นทางวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น อาหาร ที่โดดเด่นมากพอที่จะชูขึ้นมาเป็นตัวเชื่อมระหว่างไทยและตุรกีได้ ยังคงเป็นโจทย์สำคัญในการเพิ่มความสนใจให้เกิดขึ้นระหว่างกัน ทั้งนี้ ภาษาก็นับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งมิติสำคัญที่จะสามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นแล้ว การสื่อภาพของตุรกีในสื่อภาษาไทยควรมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น มิใช่เพียงนำเสนอเฉพาะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงเพียงอย่างเดียว

นอกจากนั้นแล้ว ศิษย์เก่านักศึกษาไทยที่จบการศึกษาจากประเทศตุรกีอาจเป็นกลุ่มสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดความรู้จักระหว่างไทยและตุรกีมากยิ่งขึ้นได้ เนื่องจากศิษย์เก่าจะเป็นกลุ่มคนที่ได้รับองค์ความรู้และเข้าใจสภาพสังคม รวมถึงเห็นถึงศักยภาพที่จะสามารถหนุนเสริมระหว่างกันได้ นอกจากนั้น ยังเป็นกลุ่มคนที่สามารถสื่อสารภาษาตุรกีได้ กลุ่มศิษย์เก่าจึงเป็นหนึ่งในตัวแสดงสำคัญที่จะลดช่องว่างในความไม่รู้จักระหว่างกัน และอาจหมายรวมถึงการพัฒนาสู่การเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาคเอกชนได้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า มีข้อจำกัดที่ศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากประเทศตุรกียังไม่มากและไม่หลากหลาย โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เป็นจุดเด่นในด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของตุรกี ยังมีคนไทยที่จบ

การศึกษาจากตุรกีในระดับสูงกว่าปริญญาตรี หรือกระทั่งในระดับปริญญาตรีไม่มากนัก ฉะนั้นจึงอาจมีการวางแผนและนำเสนอยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนการศึกษาต่อในประเทศตุรกีที่มีความเฉพาะและสามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาของประเทศไทยได้ต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส ทำให้ผลการสำรวจจำเป็นต้องใช้วิธีการออนไลน์ผลที่ได้อาจจะยังไม่ครอบคลุมทั้งประเทศได้ นอกจากนั้น วิจัยชิ้นนี้เป็นวิจัยพื้นฐานที่ยังไม่ได้วัดในเชิงประสิทธิผลที่เกิดจากการใช้เครื่องมือเพื่อบรรลุการใช้อำนาจอ่อน หากแต่พิจารณาถึงที่มาของอำนาจอ่อนที่เป็นที่รับรู้ของผู้คนในสังคมไทย ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนางานชิ้นนี้เป็นฐานเพื่อวิเคราะห์ถึงผลของการใช้นโยบายต่างๆ ของตุรกีที่มีต่อประเทศไทยที่เป็นผลตามแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจอ่อนอย่างชัดเจนขึ้นได้ในงานวิจัยชิ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). *สาธารณรัฐตุรกี*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2563, จาก www.mfackn.com/th/content/5d5bcc2115e39c306000a1be?cate=5d5bcb4e1
- _____. (2562). *สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา จัดงานชุมนุมนักเรียนไทยในตุรกี ครั้งที่ 8*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd21215e39c3060027bca?cate=5d5bcb4e15e39c3060006843>
- ไกรฤกษ์ นานา. (2552). *จากอดีตถึงปัจจุบันความสัมพันธ์ไทย-ตุรกี 50 ปี*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- จิระโรจน์ มะหมัดกุล. (2560). *การเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็น ‘อำนาจขนาดกลาง’ กรณีศึกษาประเทศอินโดนีเซีย ตุรกี และบราซิล* (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: สถาบันคลังปัญญาและยุทธศาสตร์ชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). “อะเมซิงไทยแลนด์” ถึง “เดิร์ก” เฉลิมฉลองครบรอบ 60 ปี “ไทย-ตุรกี”. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2563, จาก www.thairath.co.th/news/local/1392621
- ยาสมิน ชัตตาร์. (2558). *ตุรกีกับความช่วยเหลือเพื่อสันติภาพในพื้นที่ขัดแย้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้/ปาตานี*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2563, จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/7404>
- วสมน สาณะเสน. (2563). *Heritage of Ottoman Empire*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม, 2563 จาก <https://readthecloud.co/ottoman-empire-coat-of-arms-tughra/>

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2563). *การค้าระหว่างประเทศของไทยกับตุรกี*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2563, จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary>

ภาษาอังกฤษ

- Çevik, S. B. (2019). Reassessing Turkey's Soft Power: The Rules of Attraction. *Alternatives*, 44(1), 50-71.
- Daim, T., Basoglu, N., Dursun, O., Saritas, O., & Gerdşri, P. (2009). A Comprehensive Review of Turkish Technology Foresight Project. *Foresight*, 11(1), 21-42.
- Davutoğlu, A. (2008). *Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007*. Retrieved December 13, 2020, from <https://www.insightturkey.com/articles/turkeys-foreign-policy-vision-an-assessment-of-2007>
- Development Initiatives. (2020). *Global Humanitarian Assistance Report 2020*. Retrieved December 15, 2020, from <https://devinit.org/resources/global-humanitarian-assistance-report-2020/#downloads>
- Freedom House. (2020). *Freedom in the World 2020 – Turkey*. Retrieved December 11, 2020, from <https://freedomhouse.org/country/turkey/freedom-world/2020>
- Kadi, I, & Peacock, A. (2017). *The Ottoman Empire and the Kingdom of Siam Through the Ages*. Bangkok: Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University
- Kalin, I. (2012). Turkish Foreign Policy: Framework, Values, and Mechanisms. *International Journal*, 67(1), 7-21.
- Koma, A. (2017). Ethical Dilemma Between Deontology and Utilitarianism: Turkey's Policy towards Syrian Refugee Crisis in 2015. *Asia Critique*, 3(1), 151-174.
- Mattern, J. B. (2005). Why Soft Power' Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics. *Millennium*, 33(3), 583-612.
- McClory, J. (2019). *The Soft Power 30*. Retrieved December 11, 2020, from <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf>
- Nye, J. S. (1990). Soft Power. *Foreign Policy*, 80, 153-171.

- _____. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- _____. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs.
- _____. (2016). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic books.
- Ozturk, A. E. (2021). Islam and Foreign Policy: Turkey's Ambivalent Religious Soft Power in the Authoritarian Turn. *Religions*, 12(1), 38. Retrieved December 8, 2020, from <https://doi.org/10.3390/rel12010038>
- Portland. (2019). *The Soft Power 30*. Retrieved December 11, 2020, from <https://softpower30.com/>
- Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs. (n.d.). *Relations Between Turkey and Thailand*. Retrieved December 14, 2020, from <http://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-thailand.en.mfa>
- Sattar, Y. (2018). *Güney Doğu Asya'nın Çatışma Bölgelerinde Türkiye'nin Varlığı ve Etkisi*. (Doctoral dissertation). Istanbul: Istanbul University.
- Tol, G. & Baskan, B. (2018). *From "Hard Power" to "Soft Power" and Back Again: Turkish Foreign Policy in the Middle East*. Retrieved December 9, 2020, from <https://www.mei.edu/publications/hard-power-soft-power-and-back-again-turkish-foreign-policy-middle-east>
- United Nations Development Programme. (2019). *The Impact Investing Ecosystem in Turkey*. Retrieved December 8, 2020, from https://www.undp.org/content/dam/istanbul/docs/The%20Impact%20Investing%20Ecosystem%20in%20Turkey_final.pdf
- _____. (2020). *Turkey is in the Top Human Development Category for the Second Time in the Human Development Index*. Retrieved December 11, 2020, from www.tr.undp.org/content/turkey/en/home/presscenter/articles/2020/12/hdr-2020.html
- Wezeman, P. D., Kuimova, A. & Wezeman S.T. (2021). *Trends in International Arms Transfers, 2020*. Retrieved December 25, 2020, https://sipri.org/sites/default/files/2021-03/fs_2103_at_2020.pdf
- World Bank. (2021). *Turkey: Overview*. Retrieved December 18, 2020, from <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview>